

การพัฒนา รูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่
เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคงเค็ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

Development model of Marketing Management and Local Wisdom of bamboo wicker workhandicraft
for building the strength of Dongduy community

AmphoeKongkrait, Sukhothai province.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชรา วงศ์แสงเทียน¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชญาธิษฐ์ ศศิวิมล² และนางสาวพัชณันท์ โกชรรม³

¹สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

²สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

³สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบริบทการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเค็ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย (2) เพื่อศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคงเค็ย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในชุมชนคงเค็ย จำนวน 80 คน ผู้นำและผู้เกี่ยวข้องจำนวน 5 คน สมาชิกกลุ่มจักสานไม้ไผ่ 15 คน ผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ 5 คน การดำเนินการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่าบริบทการจัดการตลาดหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเค็ยที่ผลิตออกจำหน่ายส่วนใหญ่พัฒนามาจากผลิตภัณฑ์แบบเดิม ด้านการกำหนดราคาลดลงไม่แน่นอน ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายฝากขายตามร้านค้าและมีพ่อค้าส่งมารับถึงที่ ส่วนทางด้านส่งเสริมการตลาดคิดจากเปอร์เซ็นต์ยอดขาย

ด้านแนวทางการพัฒนา รูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคงเค็ย (1) ด้านผลิตภัณฑ์ ยึดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นำเทคนิคมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ (2) ด้านการกำหนดราคามี 3 รูปแบบ คือตั้งราคาบวกเพิ่มจากต้นทุนตั้งราคาแยกตามกลุ่มลูกค้า ตั้งราคาตามความแตกต่างของผลิตภัณฑ์เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสร้างเครือข่ายการขาย มีตัวแทนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สถานที่เพื่อจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรม การขายตรง การขายทางออนไลน์ (4) ด้านการส่งเสริมการตลาดได้แก่การประชาสัมพันธ์ ใช้การเผยแพร่ในสื่อต่างๆที่ไม่มีค่าใช้จ่ายและส่งเสริมการขายในรูปแบบต่างๆ

คำสำคัญ: ภูมิปัญญา การจัดการการตลาด หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่

Abstract

The objective of this research were (1) to study the context of Marketing Management and Local Wisdom of bamboo Wicker work handicraft in Dongduey community AmphoeKongkrait, Sukhothai province. (2) to study the development model of Marketing Management and Local Wisdom of bamboo handicraft for building the strength of Dongduey community.

The research methodology combined between qualitative and quantitative. The sampling are to people in Dongduey community, 5 of Leaders and revenants, 15 members of handicraft group 5 members of bamboo handicraft sellers. By apply action research participatory. In addition, research also used questionnaire interview and focus group and presented by descriptive and content Analysis.

The results of this study show the product context of Marketing Management of this community most of them develop from old product Pricing are uncertainty. The distribution are shops and agents. Promotion are all percentages of selling.

The development model of Marketing Management and Local wisdom of bamboo wicker work handicraft in Dongduey community 1) Productivity use local identity to increasing the value 2) Price factor has 3 pattern which are set up the price plus from the cost, set the price based or customer segments, set the price from the difference of product compared to competitors. 3) the distribution, the creating sales network and agents, Exhibition of handicraft, direct sale from sellers online store 4) Promotion factors : public relations, published in media without cost, promotion in various forms.

Keywords : Local Wisdom, Marketing Management, Bamboo Handicraft

บทนำ

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลปัจจุบันในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนคือ การส่งเสริมให้มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ควบคู่ไปกับการทำการเกษตรกรรม หัตถกรรม โดยเป็นการเสริมสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีการรวมกลุ่มในการเสริมรายได้ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม หัตถกรรมจักสาน โดยการยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ในภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อสามารถพึ่งพาตนเองและเน้นการส่งเสริมการตลาดชุมชน ด้วยการผลิตและการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ (ประเวศ วะสี 2542 : 42) ผสมผสานองค์ความรู้บนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคและช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตทำให้อรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแต่ในด้านการพัฒนาธุรกิจให้เกิดความเข้มแข็งมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ เช่น สินค้าและผลิตภัณฑ์ยังไม่

มาตรฐาน การเข้าถึงตลาด รวมถึงเทคนิคการผลิต ให้ตรงกับความต้องการของตลาดเป็นต้น จึงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ในสังคมเกษตรกรรมส่วนใหญ่สามารถผลิตปัจจัยในการดำรงชีวิตได้เอง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ งานจักสานหรือเครื่องจักสานเป็นงานหัตถกรรมและศิลปกรรมพื้นบ้านที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในด้านต่าง ๆ และมีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลานานนับพันปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตของชาวชนบทการสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งทำได้ไม่ยาก และมักใช้วัสดุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นมาจักสานเป็นภาชนะด้วยวิธีการสอดขัด และสานกันของวัสดุที่เป็นเส้นเป็นริ้วเป็นหลักโดยสร้างรูปทรงของสิ่งประดิษฐ์ขึ้นตามความประสงค์ของการใช้สอย งานจักสานของมนุษย์โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์ประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนา และวัสดุในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสำคัญวัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องจักสานเป็นวัสดุที่ได้จากธรรมชาติซึ่งมีอยู่หลายชนิด หนึ่งในวัสดุหลายชนิดที่นิยมนำมาใช้ในการผลิตเครื่องจักสานคือไม้ไผ่ งานจักสานไม้ไผ่สามารถทำได้ดีและเหมาะสม ประกอบกับวัสดุที่หาได้ง่ายในแต่ละท้องถิ่น วิธีการทำที่ไม่ซับซ้อน เกษตรกรผู้ทำนาทำสวน ทำไร่เป็นหลัก ช่างพื้นบ้านได้คิดทำเครื่องจักสานขึ้นมาเพื่อเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินชีวิตเช่น สานกระบุง ตะกร้า สานหมวก ไม้ใส่กันแดดกันฝนสานเครื่องดักสัตว์ไว้ดักจับสัตว์ เป็นต้น และเครื่องจักสานไม้ไผ่นอกจากจะใช้กันในครัวเรือนแล้ว ยังเป็นสินค้าที่ทำให้เกิดรายได้ของชาวบ้านในชนบทและเป็นการสืบทอดงานหัตถกรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น

ต่อมาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลง ความจำเป็นของการใช้เครื่องจักสานไม้ไผ่โดยตรงในชีวิตประจำวันลดน้อยลง เครื่องจักสานไม้ไผ่จึงถูกปรับเปลี่ยนบทบาทไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย มีการพัฒนารูปแบบ รูปทรง ขนาด ต่างไปจากเดิมให้เหมาะกับการใช้สอยตามสภาพวิถีชีวิตของสังคมปัจจุบันมากขึ้น ประกอบกับอุตสาหกรรมพลาสติกได้ถอดแบบเครื่องจักรจากพีชเป็นเครื่องพลาสติก ภาชนะพลาสติกมีสีสันสวยงามทนแดด ทนฝน ราคาถูก คนนิยมใช้ ทำให้ความต้องการผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ลดลง ยังขาดการสนับสนุนจากรัฐอย่างจริงจังเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปเป็นชุมชนเมือง ทำให้วิถีชีวิตต้องแข่งขันกัน เครื่องจักสานจึงลดความสำคัญลงจากสภาพปัญหาที่พบ แต่ยังมีการจักสานอยู่ในชุมชนหมู่บ้าน จนผลิตภัณฑ์บางประเภทได้รับการคัดสรรเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) และได้รับรางวัลจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าเครื่องจักสานไม้ไผ่ขึ้น

ในส่วนพื้นที่ของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดสกลนคร ได้มีการคัดเลือก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยแบ่ง กลุ่มผลิตภัณฑ์ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1)อาหาร 2) เครื่องดื่ม 3) ผ้าและเครื่องแต่งกาย 4) ของใช้และหัตถกรรมพื้นบ้าน 5) ศิลปะประติมากรรมและของที่ระลึก 6) สมุนไพร ไม้โซ่อาหาร (คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอโกสุมพิสัย, 2543 : 1-2) สำหรับชุมชนคงเคือย ซึ่งเป็น 1 ใน 11 ตำบลของอำเภอโกสุมพิสัย

ลาด เป็นชุมชนตั้งอยู่ริมแม่น้ำยม พื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขังในฤดูฝนทุกปี ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม แต่สภาพทั่วไปมีกอไผ่ขึ้นทั่วไปในตำบลเป็นจำนวนมาก ราษฎรตำบลคงเดือยจึงได้นำไม้ไผ่มาจักสานใช้ในการเกษตรกรรม เช่น จักสานเป็นตะกร้า กระบุง ได้มีการรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพเสริม อย่างจริงจัง โดยมีสมาชิกเข้าร่วมเริ่มแรก 50 คน เป็นการนำไม้ไผ่มาจักสาน ส่วนใหญ่เป็นการผลิตที่สามารถนำมาใช้ในอาชีพเกษตรกรรมและนำมาใช้เอง มีการจำหน่ายบางส่วน เนื่องจากชุมชนยังขาดองค์ความรู้ทางการตลาดทั้งในด้านทักษะการพัฒนารูปแบบ เทคนิคการผลิตที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนถึงช่องทางการจัดจำหน่ายในผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการตลาดอย่างมาก ด้วยองค์ความรู้ที่ชาวบ้านตำบลบ้านคงเดือย หมู่ 2 ซึ่งยังมีกองทุนหมู่บ้านที่สหกรณ์การเกษตรจักสานเกือบทุกครัวเรือน ทั้งที่มีการจักสานไม้ไผ่ไว้ในชีวิตประจำวันและจำหน่าย โดยส่วนใหญ่มีพ่อค้ามารับไปจำหน่ายทำให้ราคาขึ้นอยู่กับผู้จัดจำหน่าย ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนดังกล่าวได้ โดยการให้ชาวบ้านหันมาพึ่งตนเองด้วยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่เป็นฐานในการพัฒนาการจักสานไม้ไผ่ให้มีคุณภาพและมูลค่าเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งกลุ่มสมาชิกได้รวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มสมาชิกจักสานไม้ไผ่ มีจำนวนสมาชิกเข้าร่วม 30 คน มีความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงที่จะพัฒนากิจกรรมของกลุ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มสมาชิกจักสานก็ยังประสบกับปัญหาในการจัดจำหน่าย เนื่องจากสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ไม่ตรงกับความต้องการและขายไม่ได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยมีความตระหนักว่ากลุ่มอาชีพจักสานไม้ไผ่ในชุมชนมีส่วนในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่ อาจรวมกลุ่มสมาชิกจักสานไม้ไผ่ของชุมชน แก้ไขปัญหา ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน อันนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็งได้ และเป็นการสร้างเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทางหัตถกรรมจักสานเพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชนคงเดือย หมู่ 2 อำเภอองไกรลาด จังหวัดสุโขทัย เป็นชุมชนนำร่องเป็นการพัฒนาความรู้ให้กับกลุ่มอาชีพจักสานไม้ไผ่ โดยการกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดจักสานไม้ไผ่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของค่านิยมบนพื้นฐานภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงอันก่อให้เกิดรายได้และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและปัญหาการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเดือย อำเภอองไกรลาด จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคงเดือย อำเภอองไกรลาด จังหวัดสุโขทัย

การทบทวนวรรณกรรม

ลักษณะงานหัตถกรรมพื้นบ้านสร้างขึ้นเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน งานหัตถกรรมพื้นบ้านโดยทั่วไปมักสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันของผู้คนแต่ละท้องถิ่นเป็นหลัก รูปแบบเรียบง่าย งานหัตถกรรมพื้นบ้านเกิดจากการเลือกใช้วัสดุที่มีอยู่เฉพาะถิ่น สร้างขึ้นด้วยมือ เป็นผลผลิตที่ผู้ใช้และผู้สร้างเป็นผู้เดียวกัน เป็นการสร้างงานที่ไม่ได้คำนึงถึงเวลาในการสร้างโดยมักใช้เวลาว่างหลังจากการงานประจำคือกรกกิจกรรม ซึ่งทำได้ในบางช่วงเวลาของฤดูกาล โดยไม่จำเป็นต้องเฝ้าอยู่ตลอดเวลาทั้ง เป็นงานที่สะท้อนวิถีการดำเนินชีวิต (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2553 : 8)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 : 35) คำนึงถึงส่วนประสมทางการตลาด(4P's)ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่เสนอขายเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ มีคุณค่า ในสายตาของลูกค้า การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงปัจจัย ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ กำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า 2) ราคา หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ลูกค้าผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า ผลิตภัณฑ์กับราคา 3) การจัดจำหน่าย หมายถึง ช่องทางการจำหน่าย หมายถึง เส้นทางที่ผลิตภัณฑ์ ถูกเปลี่ยนมือไปยังตลาด ในระบบช่องทางการจัดจำหน่ายจึงประกอบด้วยผู้ผลิตคนกลาง ผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม 4) การส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การขายโดยใช้พนักงานขาย การส่งเสริมการขาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภัสสร ชมแก้ว (2546) ได้ศึกษาอาชีพจักสานไม้ไผ่และการสร้างเครือข่ายการค้า ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบ้านแพรง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ได้พัฒนาตลาดขายให้มีความสวยงาม มีความประณีตและความละเอียดขึ้น ด้วยการสานเป็นลายตัวหนังสือและรูป 12 ราศี ซึ่งกลายเป็นเอกลักษณ์ของตำบลบ้านใหม่ในปัจจุบัน กระบวนการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ วัสดุที่นำมาใช้ในการจักสาน ได้แก่ ไม้ไผ่สีสุก ลี้อยม เปลือยสารส้ม และริบบิ้นทอง กระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ การคัดเลือกไม้ไผ่ การจักดอก การข้อมลีดอก การสาน การตัดแบบ การจลิบของและการทาน้ำมัน

สุชาติ อนวัช (2547) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน: กรณีศึกษาบ้านหนองแจ้ง ตำบลหนองกระโดน อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์จักสาน ประกอบด้วย 1) บริหาร โครงสร้างพื้นฐาน 2) การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน 3) ประชาสัมพันธ์สินค้า 4) กำหนดบุคคลและสถานที่จัดจำหน่าย และ 5) ติดตามและประเมินผล

ทรงฤทธิ์ พรหมฉิมวงศ์ (2550) ได้ศึกษา การผลิตและการตลาดหัตถกรรมพื้นบ้านภายใต้ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ :กรณีศึกษาเครื่องจักสานมวยบ้านหนองขาม ตำบลหนองขาม อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยการขายในปัจจุบันจะมีอยู่ 4 ลักษณะ คือ 1) ผลิตเองขายเอง ได้ราคาดีแต่ช้าและ

ลำบาก 2) ขายให้พ่อค้าคนกลางที่นำรถเข้าไปซื้อถึงหมู่บ้าน แบบนี้พ่อค้าเป็นคนกำหนดราคาเองจึงไม่ได้ราคาตามที่ตั้งไว้ 3) ผลิตแล้วส่งขายให้แก่ร้านค้ากลุ่มผู้ขาย ได้ราคาตามที่ตกลงกันไว้ 4) ขายโดยส่วนราชการจัดตลาดนัด ส่วนด้านปัญหาพบว่าปัญหาปัญหาการตลาดมีผู้คนสวนมวจำนวนมาก มักขายตัดราคากันเอง

ศักดิ์ชาย สิกขา และคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาการพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่อีสาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด หรือ 4P's คือ Product Price Place และ Promotion

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนดั้งเดิม อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ดังนี้

ขอบเขตงานวิจัย

เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเน้นกระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดในด้านส่วนประสมทางการตลาดของหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนดั้งเดิมโดยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 105 คน ได้แก่

1. ผู้มีส่วนในเชิงนโยบาย โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน พัฒนาการตำบล เกษตรตำบล
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงาน โดยวิธีคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ได้แก่ ตัวแทนสมาชิกกลุ่มจักสานไม้ไผ่
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ประกอบด้วยผู้จัดจำหน่าย โดยใช้วิธีเจาะจง จำนวน 5 รายและลูกค้าหรือประชาชนชุมชนดั้งเดิมใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก จำนวน 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์จำนวน 3 ชุด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากกลุ่มผู้มีส่วนในเชิงนโยบาย ในประเด็นการส่งเสริมและการพัฒนาในภาพรวม 2) แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงาน ในประเด็นบริบทและปัญหาของชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและด้านการจัดการตลาดหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ และรูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง สำหรับผู้จัดจำหน่ายในประเด็นส่วนประสมทางการตลาดของหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่และปัญหาและอุปสรรค

2. แบบสอบถาม สำหรับลูกค้าหรือประชาชนคงเดิม ในประเด็นความต้องการในการพัฒนาการจัดการตลาดในด้านส่วนประสมทางการตลาด(4p's) ใช้การประเมินชนิดประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

- 5 หมายถึง ต้องการมากที่สุด
- 4 หมายถึง ต้องการมาก
- 3 หมายถึง ต้องการปานกลาง
- 2 หมายถึง ต้องการน้อย
- 1 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.826 เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2547 : 72-73)

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความต้องการระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 ความต้องการในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 ความต้องการระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 ความต้องการระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 ความต้องการระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาบริบทและปัญหาของชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและด้านการจัดการตลาด หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ในการดำเนินการและแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การติดตามโดยการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 3 ครั้ง

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในความต้องการพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ และประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทและปัญหาการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนดงเค็ด้อย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

สภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของคนในตำบลเค็ด้อยพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้างค้าขายและทำสินค้าที่ระลึกจากไม้ไผ่โดยการทำหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ของตำบลดงเค็ด้อยเพื่อความอยู่รอด พื้นที่ทั่วไปของตำบลดงเค็ด้อย มีกอไผ่ขึ้นอยู่หนาแน่นเป็นจำนวนมากจึงมีการนำไม้ไผ่มาสานเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ เช่น กระด้ง ตะแกรง ลอง ตะข่อง กระบุง พัด สุ่ม แต่เดิมก็ทำไว้ใช้ในครัวเรือน เมื่อทำมากขึ้นก็นำมาขายที่เป็นที่นิยมและรู้จักกันแพร่หลาย คือ กระด้ง และตะแกรง ปัจจุบันได้จักสานเพื่อขายส่งพ่อค้าคนกลางต่างจังหวัดมารับไปขายต่อ ซึ่งต่างคนต่างสานแย่งกันขายทำให้ราคาถูกลง ราคาขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง แต่ด้วยรูปแบบของผลิตภัณฑ์จักสานที่เป็นไปในรูปแบบดั้งเดิมซึ่งสามารถหาได้ทั่วไป ทำให้ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดจึงไม่สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนได้มากพอที่จะยึดเป็นอาชีพหลักส่งผลให้กลุ่มสมาชิกลดลง

2. รูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของชุมชนที่ผลิตออกจำหน่าย ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนดงเค็ด้อย ด้านผลิตภัณฑ์เป็นแบบเดิมและที่ยังคงมีการผลิตอยู่ในปัจจุบันเพื่อการจำหน่าย ได้แก่ 1) เครื่องจักสานที่ใช้เป็นภาชนะใช้สอยต่างๆ เช่น กระด้ง กระบุง เป็นต้น 2) เครื่องจักสานที่ใช้เพื่อการชั่งตวงวัด เช่น กระเชอกระชู่ 3) เครื่องจักสานที่ใช้สำหรับดักจับสัตว์น้ำ เช่น ไซ สุ่ม ตะแกรง ด้านการกำหนดราคาขึ้นอยู่กับประธานกลุ่มจักสานไม้ไผ่ส่วนใหญ่เป็นราคาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางตลาดและการต่อรองของผู้ซื้อ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นการฝากขายและพ่อค้าส่งมาซื้อเองถึงชุมชนสำหรับการส่งเสริมการตลาดไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนักส่วนใหญ่เป็นการลดราคาตามสภาพของผลิตภัณฑ์

3. ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนดงเค็ด้อยเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการตลาดหัตถกรรมไม้ไผ่ ดังตาราง

ปัจจัยด้านความต้องการในการพัฒนา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.15	.704	มาก
2. ด้านการกำหนดราคา	3.42	.827	ปานกลาง
3. ด้านการจัดจำหน่าย	3.98	.852	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.48	.986	ปานกลาง
5. ด้านกระบวนการผลิต	3.95	.742	มาก
6. ด้านศักยภาพของกลุ่มสมาชิกจักสานไม้ไผ่	4.12	.787	มาก
รวมเฉลี่ย	3.85	.787	มาก

จากตารางความต้องการพัฒนาหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเคืออยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับความต้องการพัฒนาด้านการจัดการตลาดหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเคือมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รองลงมาด้านศักยภาพของกลุ่มสมาชิกจักสานไม้ไผ่ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการผลิต ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการกำหนดราคา ตามลำดับ

จากการสังเคราะห์ยังต้องมีการพัฒนาในหลายด้านเพื่อให้ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่มีมาตรฐานและเพิ่มอรรถประโยชน์ใช้สอยยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มักจะมีปัญหาด้านเชื้อราเมื่อใช้ไประยะหนึ่งและคุณภาพไม่สม่ำเสมอ มีรูปแบบและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ก็ให้เล็กน้อยไม่ตรงกับความต้องการ ต้องมีการพัฒนาฝีมือการจักสานให้ประณีตและมีลวดลายจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพมากขึ้น

4. การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคงเคือ อำเภองกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัยร่วมกับชุมชนในการประชุมกลุ่มย่อยในการวิเคราะห์ห้ค้นหารูปแบบการพัฒนาพัฒนาการจัดการตลาดของหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของกลุ่มสมาชิกและข้อจำกัดของชุมชน ดังนี้

1) ด้านผลิตภัณฑ์ด้านรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเคือควรเป็นรูปแบบเน้นประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน มีความสะดวกในการใช้ วัสดุหาง่าย ต้นทุนอยู่ในระดับชาวบ้านดำเนินการได้ ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนประเภทที่เป็นของฝากหรือของที่ระลึกทางวัฒนธรรมของชุมชนเช่นการทำเป็นตะกร้าใบจิวหรือไซอันเล็กการพัฒนาโดยยึดเอาวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตงานจักสานคือไม้ไผ่ต้องเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นภายในท้องถิ่นชุมชนหมู่บ้านนั้นเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต และสามารถพึ่งตนเองได้โดยมีแนวทางในการพัฒนาโดยคำนึงถึง ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ประโยชน์ใช้สอย .ความชำนาญ ลวดลายและเทคนิคง่าย หรือนำวัสดุอื่นมาประกอบ2)ด้านการกำหนดราคาได้

กำหนดราคา 3 รูปแบบ ได้แก่ การตั้งราคาเพิ่มจากต้นทุนบวกกำไรเพิ่มใน การตั้งราคาแยกตามกลุ่มลูกค้าแบบ ให้ส่วนลด และการตั้งราคาตามราคาตามเหมาะสำหรับประเภทสินค้า3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยการ สร้างเครือข่ายขาย มีร้านค้าหรือซุ้ม วิธีการขายตรง จำหน่ายตามเทศกาล/ตลาดนัดขายออนไลน์4) ด้านการ ส่งเสริมการตลาดภายใต้ข้อจำกัดทรัพยากรของชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ ของแถม ส่วนลด

กลุ่มสมาชิกจักษุสถานไม่ไผ่มีปัญหา คือ ไม่มีความรู้ในด้านการจัดการส่วนประสมทางการตลาด ดังนั้น ผู้วิจัยและกลุ่มสมาชิกจักษุสถานไม่ไผ่ร่วมกันในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการให้ความรู้ ทักษะด้านพัฒนา ผลิตภัณฑ์ ด้านการกำหนดราคา ด้านการหาช่องทางที่เหมาะสม และด้านการส่งเสริมการตลาด และในการจัดไป ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเพื่อเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ให้กับกลุ่มสมาชิกจักษุสถานไม่ไผ่ในชุมชนอื่นๆเพื่อเป็นแนวในการพัฒนาของชุมชนต่อไป

อภิปรายผล

1. บริบทและปัญหาการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมการจักสานไม้ไผ่ของชุมชนดงเค็ดย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

การจัดการตลาดผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของชุมชนที่ผลิตออกจำหน่ายส่วนใหญ่พัฒนามาจากผลิตภัณฑ์แบบเดิมแบ่งเป็น 1) เครื่องจักสานที่ใช้เป็นภาชนะใช้สอยต่าง ๆ 2) เครื่องจักสานที่ใช้เพื่อการชั่งตวงวัด 3) เครื่องจักสานที่ใช้สำหรับดักจับสัตว์น้ำ แต่เนื่องจากการพัฒนาไม่ต่อเนื่องทำให้หัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนมีน้อย และไม่ได้มาตรฐานทำให้สมาชิกกลุ่มจักสานไม้ไผ่ของชุมชนลดลง ไปประกอบอาชีพอื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี พุทศรี (2553) เรื่อง แนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนท้องถิ่นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของตำบลดงเค็ดย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากการศึกษา พบว่า กลุ่มจักสานไม้ไผ่ได้รับการสืบทอดความรู้มาจากพ่อแม่การสานไม้ไผ่จะสานตามแบบที่พ่อค้าคนกลางต้องการส่วนใหญ่เป็นแบบดั้งเดิมที่มีจำหน่ายทั่วไป เป็น

ประเภทใช้สอยในชีวิตประจำวันและในด้านเกษตรกรรมแหล่งทุนของกลุ่มส่วนใหญ่ได้มาจากพ่อค้าคนกลาง และเงินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนควรต้องสนับสนุน การพัฒนาอย่างต่อเนื่องศึกษาคุณ อบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนทักษะของกลุ่มจักสานไม้ไผ่ที่อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร จันทร์โอภาส.(2550) เรื่อง การพัฒนากลุ่มจักสานตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจ พอเพียง ตำบลหนองแก้วอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแนวทางการพัฒนากลุ่มจักสานโดยยึดหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนควรมีการศึกษาตามกลุ่มอาชีพ การอบรมให้ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการตลาดกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่เพื่อสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนคงเคือย อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

หัตถกรรมผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเคือยเป็นการผลิตเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับครอบครัว เน้นประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน มีความสะดวกในการใช้ วัสดุหาง่าย ต้นทุนอยู่ในระดับ ชาวบ้านดำเนินการได้ ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประเภทของที่ระลึกเน้นทางวัฒนธรรมชุมชนการพัฒนา รูปแบบการจัดการตลาด)ด้านผลิตภัณฑ์โดยยึดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น พัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ แบบเดิมให้มี โดยการนำลวดลายนำเทคนิคการย้อมสีมาใช้ และนำวัสดุประกอบอื่นเป็นการเพิ่มมูลค่าของ ผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัสสร ชมแก้ว.(2546) เรื่อง อาชีพจักสานไม้ไผ่และการสร้างเครือข่าย การค้า ตำบลบ้านใหม่ อำเภอแพรว จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า คนในชุมชนมีการทำการจักสานสิ่งของใช้เอง โดยใช้ไม้ไผ่ในท้องถิ่น และต่อมาพัฒนาเป็นลวดลายด้วยการสานเป็นลายตัวหนังสือและรูป 12 ราศี จนเป็น เอกลักษณ์ของตำบลบ้านใหม่ เป็นเพราะกระบวนการผลิตจักสานไม้ไผ่ วัสดุเทคนิคต่าง และสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุภาพร ชาววัง (2552) เรื่อง การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพัฒนาเครื่องจักสานเชิง พาณิชย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า วัตถุประสงค์ทำให้เครื่องจักสานมีคุณภาพ การปรับปรุงกระบวนการพัฒนา จะต้องมึจุดเด่น มีเอกลักษณ์ของชุมชน ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ และมีความรู้ในการพัฒนาฝีมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร ฉิมพลี (2555) เรื่องศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน หัตถกรรมเครื่องจักสาน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการจัดการความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสานต้องมึองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการ จัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสานและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ อนวัช (2547) เรื่องรูปแบบการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน : กรณีศึกษาบ้านหนองแวง ตำบลหนองกระโดน จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า รูปแบบการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์จักสานประกอบด้วย การฝึกอบรมและศึกษาคุณ งาน การประชาสัมพันธ์ และติดตามประเมินผล)ด้านการกำหนดราคาสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานเป็นคน กำหนดราคาตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ด้านความยากง่ายในการผลิต วัสดุ ความ ประณีตและเวลา ได้กำหนดราคา 3 รูปแบบ คือตั้งราคาบวกเพิ่มจากต้นทุนตั้งราคาแยกตามกลุ่มลูกค้า ตั้งราคา ตามความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงฤทธิ์ พรหมชินวงศ์ (2550) เรื่องการผลิตและ

การตลาดหัตถกรรมพื้นบ้านภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาเครื่องจักรสานมวยบ้านหนองขาม ตำบลหนองขาม อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การจักสานเป็นธุรกิจการค้า ซึ่งการขายแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ 1) ผลิตเองขายเองได้ราคาดีแต่ช้า 2) ขายให้พ่อค้าคนกลางที่ซื้อถึงที่พ่อค้ากำหนดราคาเอง 3) ผลิตแล้วส่งให้ร้านค้าตามราคาที่ตกลง 4) ขายในส่วนของหน่วยงานราชการขายตามตลาดนัดและเทศกาลได้รับราคาตามกำหนด และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนทิชา ไชยวงศ์ (2548) เรื่อง กลยุทธ์เพื่อการพัฒนาพัฒนาวิสาหกิจท้องถิ่นกรณีศึกษากระเป๋าจักสาน ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เจ้าของกิจการตั้งราคาผลิตภัณฑ์โดยการบวกเพิ่มจากต้นทุนร้อยละ 50 และให้ส่วนลดในสั่งซื้อปริมาณมากๆ ตั้งแต่ยอดขาย 30,000 บาทขึ้นไป) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสมาชิกกลุ่มจักสานมีปัญหาในด้านช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากจากความคิดเห็นของประชาชนต่อความสะดวกในการติดต่อเนื่องจากการจำหน่ายส่วนในผ่านพ่อค้าส่งเนื่องจากพ่อค้ารับซื้อที่ชุมชนทำให้เกิดการกดราคาดังนั้นควรเพิ่มช่องทางเลือกให้กับผู้สนใจผลิตภัณฑ์ในหลายช่องทาง โดยการสร้างเครือข่ายการขาย มีตัวแทนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสานของชุมชนคงเคือยร้านค้าหรือสถานที่เพื่อจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านในตัวจังหวัดหรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีการขายตรง ขายทางออนไลน์ จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา ดีเพ็ญ. (2557) เรื่องกลยุทธ์การจัดการธุรกิจหัตถกรรมจากไม้ของกลุ่มแมรีนเรือจำลอง ในตำบลแมรีน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มแมรีนเรือจำลองอยู่ในตำแหน่งผลิตภัณฑ์ทำงาน ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตของตลาดต่ำ แต่มีส่วนแบ่งของการตลาดสูง ควรพัฒนาตลาด และเจาะตลาดทางกลุ่มควรมุ่งเน้นในเรื่องของการโฆษณาประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด 4) ด้านการส่งเสริมการตลาดข้อจำกัดของชุมชนจึงทำให้การส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ของชุมชนทำให้ผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร มีปัจจัยหลายด้านโดยเฉพาะด้านงบประมาณ ด้านบุคลากรที่รับผิดชอบ ทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนอยู่ในขั้นถดถอยและยังไม่เป็นที่ยอมรับของท้องถิ่น จึงต้องประชาสัมพันธ์ การส่งข่าวเผยแพร่ผ่านสื่อ ทางอินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนตลอดจนทางหน่วยงานอื่นๆ ที่ การส่งเสริมการขาย สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี พุทศรี (2553) เรื่อง แนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนท้องถิ่นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของตำบลคงเคือย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากการศึกษา พบว่า ด้านปัญหาพบว่า ไม่มีเครื่องจักรสานทุนแรง ขาดการโฆษณาสินค้า กลุ่มสมาชิกควรจัดระบบบริหารจัดการที่ดี จัดระบบประชาสัมพันธ์และสอดคล้องงานวิจัยของสุกัลญา ทักมี (2554) เรื่องปัญหาในการจัดกลุ่มอาชีพจักสานด้วยไม้ไผ่ บ้านน้อยโนนจางค์ ตำบลพรรณา อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่าการจัดการตลาดควรทำการประชาสัมพันธ์กลุ่มในด้านต่างๆ ทั้งทางอินเทอร์เน็ต ป้าย และแผ่นพับเพื่อมีตลาดรองรับสินค้าของกลุ่ม จะเห็นได้ว่ารูปแบบการพัฒนาการจัดการตลาดหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของชุมชนคงเคือย นอกจากจะต้องพัฒนาองค์ความรู้ปัญญาด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่แล้ว จะต้องจัดระบบด้านการจัดการให้กลุ่มสมาชิกจักสานไม้ไผ่เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการจัดการตลาด (4P's) ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพราะการ

ตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมักจะคำนึงถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(4P's) คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการกำหนดราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณุสถานพรชัยพาณิชย์ (2554) เรื่องพฤติกรรมกรเลือกซื้อสินค้าหัตถกรรมของนักท่องเที่ยวไทย ณ หมู่บ้านถายอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้าหัตถกรรมของหมู่บ้านถาย นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เป็นลำดับแรก รองลงมาได้แก่ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นลำดับสุดท้าย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 2.57 2.42 และ 1.90 ตามลำดับ)และยังสอดคล้องกับศักดิ์ชาย ลีญา และคณะ (2558) เรื่อง การพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่อีสาน พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่มากที่สุด คือ ความมีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย รองลงมาคือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ และความเหมาะสมของราคาผลิตภัณฑ์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.52 3.34 และ 3.32 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.ภาครัฐควรเข้าไปช่วยเหลือชุมชน ในเรื่องการฝึกอบรมสมาชิกให้เป็นนักการตลาดที่ดี ช่วยในเรื่องการแนะนำผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ อย่างกว้างขวาง รวมไปถึงการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยอาจจะนำไปแสดงนิทรรศการต่าง ๆ หรือหาร้านค้าวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลาย ๆ สถานที่ เพื่อให้ผู้บริโภครู้จักผลิตภัณฑ์ๆ มากยิ่งขึ้น

2.ภาครัฐควรเข้าไปช่วยเหลือชุมชน ในเรื่องการตลาดในการพัฒนาช่องทางจัดจำหน่าย โดยอาจจะโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ในสื่อต่างๆ ที่มีราคาไม่สูงมากจนเกินไป เช่นวิทยุสื่อต่างๆ หรือสถานีโทรทัศน์ชุมชนต่างๆ ในตัวจังหวัดเดียวกัน หรือหลายๆ จังหวัด ที่เป็นของภาครัฐ เพื่อที่จะได้ทำให้เกิดต้นทุนในการพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายไม่สูงมากจนก่อให้เกิดภาระหนี้สินได้ และเพื่อให้ประชาชนทั่วไปรู้จักผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชน
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตงานจักสานจากไม้เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มจักสานไม้ไผ่
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการทดลองย้อมสีเส้นตอกไม้ไผ่จากสีที่ได้จากธรรมชาติเป็นการอนุรักษ์และเชิดชูภูมิปัญญาพื้นบ้านของบรรพบุรุษ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามที่สนับสนุนงบประมาณทำวิจัยครั้งนี้ องค์การบริหารตำบลคงเคือย กลุ่มสมาชิกหัตถกรรมไม้ไผ่ชุมชนคงเคือยหมู่ที่ 2 และผู้เกี่ยวข้องที่ทุกท่านที่ทำงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ทรงฤทธิ์ พรหมชินวงศ์. (2550). การผลิตและการตลาดสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาเครื่องจักสานมวย บ้านหนองขาม อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง.
- ภัศรา ชมแก้ว. (2546). อาชีพจักสานไม้ไผ่และการสร้างเครือข่ายการค้า ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภาวิณี พุทศรี. (2553). แนวทางการจัดการธุรกิจชุมชนท้องถิ่นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของตำบลคงเคือย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.
- วิบูลย์ ธีสุวรรณ. (2553). สารานุกรมเครื่องจักสาน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งส์.
- ศักดิ์ชัย เกียรติคนิน. (2542). ภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิถีทรรศน์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด. กรุงเทพฯ : บริษัทดวงกมลสมัยจำกัด.
- สุชาติ อนวัช. (2547). รูปแบบการพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน : กรณีศึกษาบ้านหนองแวง ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุภาพร ชาววัง. (2552). การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพัฒนาเครื่องจักสานเชิงพาณิชย์ จังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Doyle, P. (2002). Marketing Management and Strategy. Singapore : Prentice- Hall.

Kotler, P..(2003). Marketing Management. Eleven edition. Singapore : Pearson Education Limited.

